

бюджетному процесі, люди роблять владу підконтрольною територіальній громаді. Реалізуючи свої права у бюджетному процесі громадяни підвищують також рівень задоволеності своїх власних потреб (рис. 3).

Таким чином, завдяки участі у бюджетному процесі люди сприяють вирішенню як суспільних проблем, так і створюють передумови для поліпшення індивідуального добробуту. Слід зазначити, що сьогодні в Україні спостерігається певне відсторонення громадськості від бюджетного процесу, з одного боку, а з іншого – недостатнє врахування органами влади суспільних інтересів при розподілі обмежених фінансових ресурсів. У зв'язку з цим, до першочергових завдань реформування бюджетного процесу в Україні, на нашу думку, належить розробка і реалізація комплексу заходів, спрямованих на повніше залучення громадськості до управління місцевими фінансами.

Список використаних джерел:

1. Боголепов М. М. Финансы, правительство и общественные интересы / М. М. Боголепов. – СПб: Издательство О. Н. Поповой, 1907. – 333 с.

Машко А. І.

к. е. н., викладач кафедри фінансів

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Становлення засад соціально орієнтованої ринкової економіки та подолання структурної кризи супроводжується бюджетними дефіцитами, котрі стимулюють соціально-економічні й фінансові ефекти, кількість яких вимірюється десятками. При цьому, не сформовано адекватну часу стратегію розвитку та механізми вирішення основних економічних негараздів, не забезпечено створення умов для виходу вітчизняної економіки на траєкторію зростання.

Вагому роль у теоретичному та емпіричному дослідженні згаданої проблематики відіграють праці зарубіжних вчених: Р. Барро, Ш. Бланкарта, Дж. Б'юкенена, А. Лернера, Р. Масгрейва, Дж. Стігліц, М. Фрідмена, Дж. Хікса, М. Мейера. Серед відомих сучасних вітчизняних дослідників можемо виокремити напрацювання В. Андрущенка, О. Барановського, С. Буковинського, О. Василика, В. Геєца, В. Опаріна, В. Суторміної, В. Федосова, С. Юрія та багатьох інших.

Як зазначив вітчизняний науковець Юрій С.І., бюджетний дефіцит, як і будь-яка економічна категорія, має такий інтервал розвитку, що визначається, з одного боку законами руху вартості, а з іншого – законами інфляції. Якщо бюджетний дефіцит тяжіє до законів зростання вартості, то він об'єктивно приймає активну економічну форму, а якщо до законів інфляції – то пасивну. Активний дефіцит бюджету дає змогу підштовхнути подальший розвиток економіки і зростання капіталу, бо додаткові фінансові ресурси спрямовуються, насамперед, на активізацію виробництва та комерційну діяльність, що є позитивом [1]. При цьому, держава, здійснюючи регулювання бюджетного дефіциту, повинна забезпечити оптимальне співвідношення між цими двома формами.

Гостра полеміка точиться з приводу впливу бюджетного дефіциту на економіку. Прибічники концепції дефіцитного фінансування бюджетних видатків вважають, що бюджетний дефіцит не повинен оцінюватися як негативне явище, а навпаки – для національної економіки він не є шкідливим, оскільки всі видатки здійснюються на території даної держави, а тому означають збільшення доходів господарюючих об'єктів та населення, і як наслідок – сприяє добробуту держави. Економісти, котрі сповідують протилежні погляди (неокласичного напрямку) стверджують, що хронічні дефіцити завжди потребують високих податків в майбутньому, а для покриття дефіциту повинні залучатися екстраординарні доходи – емісія грошей та запозичення, які, однак, мають неоднозначні економічні ефекти.

Зауважимо, що першопричини дефіциту бюджету України не слід пов'язувати з утвердженням незалежності держави чи з розпадом фінансово-кредитної системи, зумовленого виходом із рубльової зони або ж із розривом економіко-господарських зв'язків країн, що входять до складу СНД, – як стверджують окремі вчені. Зокрема, вчений Андрущенко В.Л. зауважує, що вони лежать також й у фінансовій політиці колишнього СРСР [2]. Оскільки криза економіки мала своїм початком негаразди у відтворенні виробництва, то і витoki інфляційних процесів, бюджетних проблем треба шукати у розбалансованості економіки, скороченні доходів бюджету й неефективності витрачання державних коштів, диспропорцій у таких показниках, як споживання та нагромадження.

В умовах демократії бюджетні дефіцити можуть стати додатковим стимулом розвитку, якщо спонукають до пошуку нових способів раціона-

льного використання грошових коштів та посилення бюджетної дисципліни. Зокрема, підвищення ефективності діяльності державних організацій з відповідним ростом віддачі на кожну одиницю бюджетних затрат досягається за допомогою розроблених у західних країнах адміністративно-фінансових технологій, суть яких полягає у використанні державних коштів у режимі приватної ініціативи. Йдеться про постачання армії та інших державних структур на конкурсно-тендерній основі, передачу контрактів на виконання деяких функцій (будівельні й ремонтні роботи, муніципальні служби) приватним фірмам при умові економії бюджетних коштів. У деяких країнах набула поширення ваучеризація бюджетного фінансування освіти, що забезпечує більш дешеве та якісне навчання.

В сучасних інтерпретаціях дефіцитне фінансування державної діяльності економічно раціональне й соціальне виправдане в тих передумовах, коли темпи приросту валового внутрішнього продукту випереджають приріст обсягу бюджетів та видатків на обслуговування державного боргу, і тією мірою, якою додатково залучені кошти та виграш у часі, забезпечувані державним кредитом, використовуються на розвиток реальної економіки та створення ефективної фінансової системи, вигідних і корисних не лише сучасникам, але й майбутнім поколінням громадян-податкоплатників [5].

Для забезпечення фінансової стабільності необхідно запровадити ефективний менеджмент бюджетного дефіциту та суворий контроль за використанням бюджетних коштів. До програми конкретних заходів доцільно включати такі, які б, з одного боку, стимулювали надходження грошових коштів до бюджетного фонду країни, а з другого – сприяли скороченню державних видатків. До них належать:

- зміна напрямків інвестування бюджетних коштів в галузі народного господарства з метою підвищення фінансової віддачі від кожної бюджетної гривні;

- використання фінансових пільг і фінансових санкцій лише з позицій соціально-економічної доцільності та з метою стимулювання суспільного виробництва;

- скорочення невиправданого державного фінансування з метою оптимізації фінансових ресурсів держави;

- реалізація обґрунтованої та економічно виправданої політики державних запозичень.

Основними завданнями на майбутнє в сфері вирішення проблем регулювання бюджетного дефіциту в Україні можуть бути:

– структурна перебудова економіки при якій державою повинна здійснюватися інвестиційна підтримка пріоритетних галузей виробництва;

– вдосконалення податкової системи, за якої податки виконуватимуть перш за все стимулюючу функцію, а не роль державного тиску на підприємництво;

– проведення активної зовнішньоекономічної політики у напрямку глобальних політичних та економічних тенденцій.

Список використаних джерел:

1. Антологія бюджетного механізму. Монографія. / Під ред. проф. С.І. Юрія. / – Тернопіль, Економічна думка. 2001. 250 с.
2. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). / Андрущенко В. – Львів: Каменяр, 2000 – 303 с.
3. Вахненко Т. Тягар державного боргу: теоретичний аспект / Вахненко Т. // Економіка України. – 1998 – №3. – с. 21 – 30
4. Заруба О.Д. Новий бюджетний дефіцит із старими проблемами / Заруба О. // Фінанси України. – 1996. – №6. – с. 5 – 23
5. Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М Федосова / – К.: Знання, 2008.- 611 с.

Парижак Н. В.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО І БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Реформування бюджетної системи, розпочате у 2001р., принципово змінило порядок планування доходів і видатків місцевих бюджетів та організацію відносин, що виникають між органами центральної влади і місцевим самоврядуванням з приводу внутрібюджетного перерозподілу коштів. Позитивна характеристика механізму міжбюджетних відносин забезпечувалась використанням: чіткого і стабільного розмежування доходів і видатків між державним і місцевими бюджетами; формульного підходу для визначення обсягів міжбюджетних трансфертів; поділу доходів і видатків місцевих бюджетів на такі, що враховуються і не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів; встановлення прямих відносин між державним бюджетом і майже 700 місцевими бюджетами.